Úradný vestník
Európskej únie

SK
Séria C

C/2025/101

10.1.2025

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Posilnenie fiškálnej transparentnosti prostredníctvom participatívneho rozpočtovania v EÚ

(stanovisko z vlastnej iniciatívy)

(C/2025/101)

Spravodajkyňa: **Elena-Alexandra CALISTRU**

Rozhodnutie plenárneho zhromaždenia	18. 1. 2024
Právny základ	článok 52 ods. 2 rokovacieho poriadku
Príslušná sekcia	sekcia pre hospodársku a menovú úniu, hospodársku a sociálnu súdržnosť
Prijaté v sekcii	11. 10. 2024
Prijaté na plenárnom zasadnutí	23. 10. 2024
Plenárne zasadnutie č.	591
Výsledok hlasovania (za/proti/zdržalo sa)	174/1/0

1. Závery a odporúčania

1.1. EHSV uznáva kľúčovú úlohu fiškálnej transparentnosti a participatívneho rozpočtovania pri posilňovaní demokratických procesov a budovaní dôvery v inštitúcie EÚ. EHSV uznáva existujúci záväzok EÚ dodržiavať tieto zásady, ale zároveň identifikuje významné príležitostí na zlepšenie a štandardizáciu vo všetkých členských štátoch.

1.2. EÚ by mala vytvoriť spoločný rámec pre fiškálnu transparentnosť vo všetkých programoch financovaných prostredníctvom viacročného finančného rámca (VFR). V tomto rámci by sa mali: a) stanoviť jasné normy a usmernenia pre fiškálnu transparentnosť platné pre všetky členské štáty; b) zdôrazniť mechanizmy a najlepšie postupy namiesto zavádzania nových nariadení; a c) zabezpečiť konzistentnosť pri podávaní správ a prístupnosť rozpočtových informácií v rámci rôznych fondov a programov EÚ. Okrem toho by EÚ mala stimulovať a podporovať členské štáty, aby zverejňovali vysokokvalitné súbory údajov o ich rozpočtoch a o využívaní európskych fondov, keďže je to kľúčové pre úspech každej platformy fiškálnej transparentnosti v celej EÚ.

1.3. EÚ by mala presadzovať a podporovať iniciatívy participatívneho rozpočtovania, najmä na miestnej a regionálnej úrovni, kde sa ukázali ako najúčinnejšie. To zahŕňa: a) poskytovanie usmernení a zdrojov na vykonávanie postupov participatívneho rozpočtovania; b) podporu výmeny vedomostí a najlepších postupov medzi členskými štátmi; a c) prípadné začlenenie participatívnych prvkov do rozpočtového postupu na úrovni EÚ prostredníctvom zapojenia organizovanej občianskej spoločnosti, napríklad do rozhodovania o financovaní politiky súdržnosti.

1.4. EÚ by mala rozvíjať a podporovať využívanie digitálnych platforiem na posilnenie fiškálnej transparentnosti a účasti občanov. To zahŕňa: a) vytvorenie používateľsky ústretovej digitálnej platformy pre celú EÚ na prístup k rozpočtovým informáciám a ich pochopenie; b) využitie analýzy údajov a umelej inteligencie na poskytnutie hlbšieho prehľadu o rozpočtových údajoch a zlepšenie prijímania rozhodnutí; a c) zabezpečenie toho, aby tieto digitálne nástroje uľahčovali pochopenie zložitých informácií bez prílišného zjednodušovania alebo populizmu.

1.5. EHSV odporúča, aby inštitúcie EÚ posilnili existujúce postupy dohľadu a hodnotenia v oblasti fiškálnej transparentnosti a iniciatív participatívneho rozpočtovania. To zahŕňa: a) posilnenie právomocí nezávislých orgánov dohľadu na monitorovanie a audit verejných financií; b) zavedenie spoľahlivých mechanizmov posúdenia vplyvu a spätnej väzby pre iniciatívy týkajúce sa transparentnosti a participatívnosti; a c) pravidelné preskúmanie a aktualizáciu noriem a postupov v oblasti transparentnosti na základe výsledkov hodnotenia. EHSV zdôrazňuje význam Európskeho dvora audítorov (EDA) v tomto procese a odporúča posilniť jeho úlohu pri podpore fiškálnej transparentnosti.

1.6. EHSV zdôrazňuje, že je dôležité uprednostniť úsilie o zvýšenie informovanosti a zapojenia verejnosti do fiškálnych záležitostí. To zahŕňa: a) realizáciu komplexných vzdelávacích a osvetových kampaní o fiškálnej transparentnosti a participatívnom rozpočtovaní; b) poskytovanie programov odbornej prípravy a budovania kapacít pre verejných činiteľov a organizácie občianskej spoločnosti; c) aktívne zapájanie mladých ľudí a budúcich vedúcich predstaviteľov do posilňovania fiškálnej transparentnosti a participatívnych postupov.

1.7. EHSV chce zabezpečiť, aby iniciatívy v oblasti fiškálnej transparentnosti a participatívneho rozpočtovania podporovali hlavné ciele EÚ a boli s nimi v súlade, vrátane: a) prípravy na potenciálne rozšírenie EÚ pomocou transparentných fiškálnych postupov; b) vyváženia cieľov energetickej nezávislosti so záväzkami v rámci Zelenej dohody prostredníctvom jasných postupov participatívneho rozpočtovania; c) zvýšenia transparentnosti a účinnosti politiky súdržnosti, ktorá predstavuje približne jednu tretinu rozpočtu EÚ; a d) podpory udržateľnej konkurencieschopnosti EÚ prostredníctvom transparentného financovania inovácií a rozhodovania o hospodárskych otázkach.

1.8. EHSV chce podporiť lepšiu spoluprácu a výmenu poznatkov o fiškálnej transparentnosti a participatívnom rozpočtovaní v členských štátoch EÚ prostredníctvom: a) zjednodušenia celoeurópskych programov na výmenu najlepších postupov a úspešných modelov; b) podpory regionálnej spolupráce pri riešení spoločných výziev v oblasti transparentnosti; a c) podpory partnerstiev medzi zavedenými a rozvíjajúcimi sa demokraciami s cieľom posilniť postupy fiškálnej transparentnosti.

1.9. Vykonaním týchto odporúčaní môže EÚ výrazne posilniť fiškálnu transparentnosť a postupy participatívneho rozpočtovania vo všetkých svojich členských štátoch. Toto úsilie prispeje k zvýšeniu dôvery verejnosti, účinnejšiemu využívaniu verejných zdrojov a posilneniu demokratického procesu v existujúcom rámci zastupiteľskej demokracie. EHSV zdôrazňuje, že cieľom týchto opatrení je doplniť a posilniť súčasné štruktúry riadenia EÚ, a nie ich nahradiť, čo v konečnom dôsledku povedie k väčšej angažovanosti a informovanosti občanov a k lepšej reakcii a zodpovednosti inštitúcií.

2. **Súvislosti a všeobecné pripomienky**

2.1. Fiškálna transparentnosť a participatívne rozpočtovanie sú kľúčovými prvkami dobrej správy a posilňujú demokratické procesy, ktoré dopĺňajú štruktúry zastupiteľskej demokracie.

2.2. Na účely tohto stanoviska:

— fiškálna transparentnosť sa vzťahuje na otvorenosť vlády pri zverejňovaní finančných informácií. Zahŕňa sprístupňovanie rozpočtových údajov verejnosti, poskytovanie jasných a komplexných správ o príjmoch a výdavkoch verejnej správy a zabezpečenie transparentnosti finančných rozhodnutí;

— participatívne rozpočtovanie je demokratický proces, v ktorom členovia verejnosti priamo rozhodujú o prideľovaní prostriedkov z verejného rozpočtu. Umožňuje účasť komunity na rozhodovaní o rozpočte a zabezpečuje, aby sa verejné prostriedky vynakladali spôsobom, ktorý odráža priority obyvateľstva.

2.3. Napriek záväzku EÚ k transparentnosti existujú vo viacročnom finančnom rámci značné rozdiely vo fiškálnej transparentnosti v rôznych výdavkových oblastiach (napr. poľnohospodárstvo, politika súdržnosti). Významné rozdiely existujú nielen medzi finančnými prostriedkami, ktoré spravuje priamo EÚ, a finančnými prostriedkami v rámci zdieľaného riadenia, ale dokonca aj v rámci nástrojov a jednotlivých úrovní. Napríklad v prípade politiky súdržnosti existujú na úrovni EÚ dva druhy platforiem, ktoré poskytujú rozsiahle nástroje transparentnosti na monitorovanie výdavkov: Cohesiondata ([1]) a Kohesio ([2]) sledujú výdavky takmer v reálnom čase, ale s rôznou úrovňou podrobnosti a v závislosti od údajov zozbieraných na úrovni členských štátov. Hodnotiaca tabuľka obnovy a odolnosti ([3]) okrem toho neposkytuje údaje v reálnom čase, ale len následný prehľad výdavkov Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti, a to vzhľadom na jej výkonnostný charakter, na základe ktorého je podávanie správ viazané na dosahovanie čiastkových cieľov a zámerov.

2.4. EÚ už využíva niekoľko mechanizmov zodpovednosti vrátane postupu udeľovania absolutória na preskúmanie plnenia rozpočtu, zásady partnerstva na zapojenie občanov a občianskej spoločnosti do plánovania finančných prostriedkov EÚ a panelových diskusií občanov, ktoré umožňujú verejnosti vyjadriť sa k rozpočtovým otázkam. Tá kladie osobitný dôraz na účasť mladých ľudí, pričom cieľom je zabezpečiť, aby jednu tretinu členov panelovej diskusie tvorili mladí ľudia. Tieto existujúce nástroje predstavujú základ pre zvýšenie fiškálnej transparentnosti a participatívnych postupov na úrovni EÚ.

2.5. V EÚ sa participatívne rozpočtovanie zaviedlo na rôznych úrovniach, pričom najúčinnejšie sa preukázalo na miestnej úrovni, kde slúži ako nástroj rozhodovania a zároveň ako vzdelávacia príležitosť pre občanov. Hoci Európsky parlament a niektoré členské štáty s týmto prístupom experimentovali, postupy v rámci EÚ sa značne líšia. V niektorých krajinách sa participatívne rozpočtovanie osvedčilo a bolo začlenené do riadiacich štruktúr, zatiaľ čo v iných krajinách je naďalej len okrajovou témou. Táto rôznorodosť, najmä na nižšej ako celoštátnej úrovni, zdôrazňuje zásadnú potrebu komplexného, integračného prístupu k fiškálnej transparentnosti a participatívnemu rozpočtovaniu v celej EÚ, ktorého cieľom je zvýšiť účasť verejnosti, transparentnosť a zodpovednosť v rámci rozpočtových postupov.

2.6. Je dôležité uznať rôzne úrovne participatívneho rozpočtovania, od miestnej úrovne až po úroveň EÚ. S rozširovaním týchto postupov zohrávajú EHSV a organizovaná občianska spoločnosť kľúčovú úlohu pri zabezpečovaní účinnej a inkluzívnej účasti. Ich odborné znalosti a vybudované siete môžu prispieť k preklenutiu priepasti medzi občanmi a rozhodovacími procesmi na úrovni EÚ. Na úrovni EÚ by sa tieto organizácie mali využiť na vytvorenie modelov, ktoré podporujú širokú a zmysluplnú účasť a súčasne zachovávajú integritu procesu.

3. **Všeobecné pripomienky a odporúčania**

3.1. Vzhľadom na výzvy, ktorým čelia demokratické inštitúcie v celej Európe, ponúkajú iniciatívy v oblasti transparentnosti a účasti príležitosť na obnovenie dôvery. EHSV ako premostenie medzi občianskou spoločnosťou a inštitúciami EÚ môže v tomto procese zohrať kľúčovú úlohu. Aktívnym zapojením organizovanej občianskej spoločnosti do diskusií o rozpočte a jasným preukázaním, ako jej príspevky formujú rozhodnutia, možno vytvoriť inkluzívnejšiu a pohotovejšiu EÚ.

3.2. EHSV vyzýva na vytvorenie spoločného rámca pre fiškálnu transparentnosť pre všetky programy financované z VFR, bez ohľadu na úroveň riadenia. Spoločný rámec pre fiškálnu transparentnosť by mohol pomôcť zabezpečiť, aby všetky členské štáty EÚ disponovali podobnými normami a usmerneniami pre fiškálnu transparentnosť. To by mohlo prispieť k posilneniu transparentnosti a zodpovednosti v oblasti verejných výdavkov a zníženiu rizika daňových únikov a korupcie.

3.3. Najnovší rebríček rozpočtovej transparentnosti (z roku 2023) poukazuje na nedostatočné legislatívne rámce a mechanizmy dohľadu pre fiškálnu transparentnosť a participatívne rozpočtovanie v celej EÚ. EHSV odporúča zaviesť jednotné normy pre celú EÚ, a to prostredníctvom právnych predpisov, ktoré by zabezpečili jednotnú transparentnosť bez ohľadu na to, kde sa finančné prostriedky EÚ vynakladajú. Zároveň vyzýva na posilnenie právomocí existujúcich nezávislých fiškálnych inštitúcií, ktoré by mali dohliadať na verejné financie a vykonávať ich audit, namiesto vytvárania nových byrokratických vrstiev. Tieto opatrenia by mali byť prispôsobené rôznym fázam rozpočtového procesu – plánovanie, plnenie a audit – ktoré si vyžadujú odlišné participatívne prístupy. EHSV odporúča vypracovať osobitné súbory nástrojov pre každú fázu s cieľom zabezpečiť účinné zapojenie občanov počas celého rozpočtového cyklu. Cieľom týchto opatrení je odstrániť súčasné rozdiely v postupoch v oblasti transparentnosti medzi krajinami EÚ a posilniť celkovú fiškálnu zodpovednosť.

([1]) Cohesiondata.
([2]) Kohesio.
([3]) Hodnotiaca tabuľka obnovy a odolnosti.

3.4. Zvýšenie účasti verejnosti na tvorbe rozpočtu má zásadný význam pre zabezpečenie toho, aby sa transparentnosť stala skutočnosťou. Participatívne rozpočtovanie je účinným nástrojom, ktorý môže zvýšiť transparentnosť a zodpovednosť v oblasti verejných výdavkov. EÚ by mohla povzbudiť viac členských štátov k tomu, aby prijali participatívne rozpočtovanie, a poskytnúť podporu tým, ktoré ho už uplatňujú.

3.5. S cieľom riešiť problém zložitých rozpočtov EÚ, ktoré sú pre občanov aj odborníkov ťažko zrozumiteľné, by sa malo vyvinúť úsilie na zjednodušenie a sprehľadnenie rozpočtových informácií. To by mohlo zahŕňať vypracovanie používateľsky ústretových súhrnov a vizuálnych prezentácií rozpočtových údajov, ako aj poskytovanie vzdelávacích zdrojov, ktoré by občanom pomohli lepšie pochopiť financie EÚ. EHSV odporúča systematicky odkazovať na zdroje súvisiace s financovaním a transparentnosťou rozpočtu EÚ na webových sídlach, v ktorých sa podrobne uvádza, ako môžu občania a podniky využívať finančné prostriedky EÚ, v ideálnom prípade prostredníctvom často kladených otázok, súborov nástrojov a iných dostupných formátov.

3.6. EHSV navrhuje vytvoriť celoeurópsku digitálnu platformu pre fiškálnu transparentnosť s cieľom zvýšiť zodpovednosť za verejné výdavky. Táto používateľsky ústretová platforma by integrovala existujúce úsilie a poskytovala by prístup k rozpočtovým údajom, podrobnostiam o verejnom obstarávaní a výsledkom projektov v reálnom čase. Na základe spolupráce s občianskymi technologickými organizáciami, občianskou spoločnosťou a partnermi zo súkromného sektora by platforma mohla využiť odborné znalosti na vytvorenie pútavých a účinných nástrojov. S cieľom minimalizovať administratívne zaťaženie by sa namiesto toho, aby sa od členských štátov vyžadovalo dodatočné podávanie správ, mali údaje získavať priamo z existujúcich systémov. Takáto platforma by výrazne zlepšila prístup verejnosti k finančným informáciám EÚ a ich pochopenie.

3.7. Na dosiahnutie účinku týchto nástrojov je nevyhnutná účasť zainteresovaných strán. EÚ by mohla podporiť zapojenie zainteresovaných strán tým, že poskytne verejnosti a organizáciám občianskej spoločnosti príležitosti zúčastniť sa na rozpočtovom postupe a prispieť k fiškálnym politikám. To by malo dopĺňať formálne konzultačné procesy so zastupiteľskými organizáciami občianskej spoločnosti, nie ich nahrádzať. Zapojenie organizovanej občianskej spoločnosti by malo byť minimálnou požiadavkou pri stanovovaní rozpočtových priorít.

3.8. Poskytovanie odbornej prípravy a budovanie kapacít pre verejných činiteľov, ktorí spravujú finančné prostriedky pochádzajúce z VFR, na všetkých úrovniach, ako aj pre organizácie občianskej spoločnosti by mohlo prispieť k zvýšeniu fiškálnej transparentnosti a zodpovednosti. EÚ by mohla poskytovať programy odbornej prípravy a budovania kapacít, ktoré by pomohli verejným činiteľom a organizáciám občianskej spoločnosti pochopiť význam fiškálnej transparentnosti a spôsob jej účinného uplatňovania.

3.9. Významnou prekážkou účinnej fiškálnej transparentnosti a participatívneho rozpočtovania je nízka úroveň informovanosti a účasti verejnosti. Mnohí ľudia nie sú informovaní o svojom práve na účasť alebo o tom, ako získať prístup k fiškálnym informáciám. V rámci každého z hlavných fondov by sa mala v spolupráci s občianskou spoločnosťou poskytovať významná podpora na realizáciu komplexných vzdelávacích a osvetových kampaní, ako aj programov budovania kapacít pre vládnych úradníkov a štátnych zamestnancov v oblasti najlepších postupov s cieľom zvýšiť transparentnosť a účasť občanov. Tieto kampane by sa mali zameriavať nielen na občanov, ale aj na podniky, pričom by sa mala uznať ich úloha kľúčových zainteresovaných strán v hospodárskom prostredí EÚ.

3.10. EÚ by mala uprednostniť zapájanie mladých ľudí do postupov participatívneho rozpočtovania, keďže práve oni predstavujú budúce zainteresované strany a orgány s rozhodovacou právomocou. To sa dá dosiahnuť vytvorením digitálnych platforiem a nástrojov participatívneho rozpočtovania prispôsobených potrebám mládeže, uskutočňovaním cielených informačných a osvetových kampaní s cieľom informovať a zapojiť mladých ľudí a spoluprácou s mládežníckymi organizáciami a vzdelávacími inštitúciami s cieľom podporiť účasť mladých ľudí. Ako konkrétny krok by EÚ mohla vypracovať pilotný program, v rámci ktorého by mladí ľudia rozhodovali o malom percente príslušného rozpočtu prostredníctvom mládežníckych organizácií.

4. **Konkrétne pripomienky a odporúčania**

4.1. Hoci existuje množstvo inovačných nástrojov na posilnenie fiškálnej transparentnosti a participatívneho rozpočtovania, často sú roztrieštené a v rámci EÚ nie sú všeobecne rozšírené. Je potrebná väčšia koordinácia a podpora občianskych technologických iniciatív. To sa dá dosiahnuť prostredníctvom podujatí, na ktorých sa stretávajú technickí odborníci, vládni úradníci a občianska spoločnosť s cieľom priniesť riešenia pre posilnenie fiškálnej transparentnosti a účasť verejnosti. Účinné platformy na úrovni členských štátov alebo EÚ, ako napríklad opencoesione.it ([4]) a cohesiondata.ec.europa.eu ([5]), by sa zároveň mohli a mali stať bežnou praxou.

([4]) OpenCoesione.
([5]) Cohesiondata.

4.2. Mnohé vlády nevyužívajú plný potenciál analýzy údajov a umelej inteligencie na posilnenie fiškálnej transparentnosti a participatívneho rozpočtovania. Tieto technológie môžu poskytnúť podrobnejší pohľad na rozpočtové údaje a zlepšiť prijímanie rozhodnutí. Vzhľadom na potrebu prijať ďalšie opatrenia na dosiahnutie digitálnej dohody by táto oblasť mala byť jednou z prvých, ktoré začlenia využívanie pokročilej analýzy údajov a umelej inteligencie. Analýzu údajov možno využiť na poskytnutie prehľadu o štruktúre výdavkov, prognózovanie rozpočtových výsledkov a identifikáciu potenciálnych problémov. Nástroje založené na umelej inteligencii možno použiť na analýzu veľkých súborov údajov, zisťovanie anomálií a navrhovanie zlepšení v prideľovaní rozpočtových prostriedkov.

4.3. Cezhraničná spolupráca a výmena vedomostí v oblasti fiškálnej transparentnosti a participatívneho rozpočtovania medzi členskými štátmi EÚ zostáva naďalej obmedzená. EHSV odporúča rozšíriť možnosti takejto spolupráce v rámci programov financovaných z VFR prostredníctvom celoeurópskych iniciatív alebo regionálnych partnerstiev. Toto úsilie by malo uľahčiť výmenu najlepších postupov a vypracovanie spoločných riešení spoločných výziev v oblasti transparentnosti. Osobitný dôraz by sa mal klásť na podporu cezhraničnej spolupráce medzi mládežníckymi organizáciami a mladými vedúcimi predstaviteľmi v tejto oblasti, čím by sa zabezpečilo aktívne zapojenie ďalšej generácie do presadzovania fiškálnej transparentnosti a participatívneho rozpočtovania v celej EÚ.

4.4. EHSV konštatuje, že mnohé iniciatívy v oblasti transparentnosti a participatívneho rozpočtovania nezahŕňajú spoľahlivé mechanizmy hodnotenia a monitorovania, čo sťažuje posudzovanie ich účinnosti a potrebné zlepšenia. Na riešenie tohto problému odporúča zaviesť komplexné rámce monitorovania, ktoré by zahŕňali pravidelné posudzovanie vplyvu a kanály pre spätnú väzbu verejnosti. Tieto opatrenia by uľahčili priebežné zlepšovanie týchto iniciatív, čím by sa zabezpečila ich pretrvávajúca účinnosť a schopnosť reagovať. EHSV zdôrazňuje význam Európskeho dvora audítorov a postupu udeľovania absolutória pri zabezpečovaní fiškálnej zodpovednosti a odporúča, aby sa tento proces podrobnejšie zvážil a sprístupnil v kontexte zvyšovania fiškálnej transparentnosti.

Začlenenie kľúčových aspektov politiky EÚ

4.5. Vo viacročnom finančnom rámci sa stanovujú dlhodobé výdavkové priority a pridelené prostriedky EÚ, pričom obmedzuje a súčasne posilňuje fiškálnu transparentnosť a participatívne rozpočtovanie. EHSV vyzýva na zosúladenie nástrojov fiškálnej transparentnosti so strategickými prioritami VFR, ktoré sa využívajú ako hlavný rámec na uplatňovanie týchto zásad. Toto zosúladenie by mohlo pomôcť zabezpečiť financovanie a inštitucionálnu podporu iniciatív v oblasti transparentnosti a zároveň zabezpečiť, aby budúci VFR zahŕňal najvyšší stupeň transparentnosti a účasti. EHSV zdôrazňuje význam zapojenia organizovanej občianskej spoločnosti do prípravy VFR prostredníctvom štruktúrovaných konzultácií podobných tým, ktoré sa uskutočnili pri zavádzaní Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti.

4.6. Politika súdržnosti, ktorá má zásadný význam pri znižovaní rozdielov medzi regiónmi, je pod drobnohľadom v súvislosti s rastúcim populizmom a kritikou byrokracie EÚ. EHSV sa domnieva, že zvýšenie transparentnosti a participatívnych postupov by mohlo posilniť pozíciu politiky súdržnosti v rámci VFR. To zahŕňa zabezpečenie transparentného prideľovania prostriedkov z kohéznych fondov vrátane jasných kritérií a zverejňovania správ o výsledkoch, ako aj začlenenie postupov participatívneho rozpočtovania do rozhodovania o financovaní. Zapojením miestnych komunít do určovania spôsobu prideľovania finančných prostriedkov môže EÚ podporiť lepšie pochopenie a podporu politiky súdržnosti, čeliť kritike a posilniť jej význam pri riešení regionálnych nerovností. EHSV uznáva, že pri vykonávaní participatívneho rozpočtovania sa musia zohľadniť rôzne úrovne decentralizácie v jednotlivých členských štátoch. Prístupy by mali byť dostatočne flexibilné, aby zohľadnili tieto rozdiely a zároveň podporovali transparentnosť a zapojenie občanov na všetkých úrovniach riadenia.

4.7. Potenciálne pristúpenie Ukrajiny, Moldavska a krajín západného Balkánu do roku 2030 výrazne ovplyvní finančné prostredie EÚ. EHSV presadzuje transparentné fiškálne postupy v rámci prípravy na toto rozšírenie a podporuje kandidátske krajiny pri prijímaní noriem EÚ v oblasti fiškálnej transparentnosti a participatívneho rozpočtovania. Úpravy VFR a politiky súdržnosti by sa mali uskutočniť transparentným spôsobom a na základe podnetov od občianskej spoločnosti, aby sa tak prispôsobili finančným potrebám nových členských štátov v budúcnosti. Aktívne zapájanie mladých ľudí z kandidátskych krajín do týchto diskusií môže navyše podporiť kultúru transparentnosti medzi budúcimi vedúcimi predstaviteľmi, čím sa zabezpečí bezproblémové začlenenie týchto zásad a ich dodržiavanie v dlhodobom horizonte.

4.8. Ruská vojna proti Ukrajine zvýšila potrebu energetickej nezávislosti, čo môže byť v rozpore so záväzkami vyplývajúcimi zo Zelenej dohody. EHSV uvádza, že transparentné rozpočtovanie môže prispieť k vyváženiu týchto konkurujúcich si priorít. EÚ musí jasne informovať o tom, ako plánuje dosiahnuť energetickú nezávislosť a ciele Zelenej dohody, a zabezpečiť zapojenie verejnosti do týchto zásadných rozhodnutí. Investície do energetickej infraštruktúry by mali byť transparentné a zosúladené s dlhodobými cieľmi udržateľnosti. Mládežnícke organizácie a aktivisti v oblasti klímy by k nim mali prispieť svojimi podnetmi týkajúcimi sa udržateľných postupov investovania a rozpočtovania.

4.9. V správe Enrica Lettu s názvom *Oveľa viac než len trh* sa zdôrazňuje význam zachovania konkurencieschopnosti EÚ prostredníctvom inovácií, produktivity a hospodárskej stability. Kľúčom k dosiahnutiu týchto cieľov sú transparentné fiškálne politiky a postupy. EHSV presadzuje transparentné prideľovanie finančných prostriedkov na inovácie a využívanie participatívneho rozpočtovania pri rozhodovaní o hospodárskych otázkach. Tento prístup môže zvýšiť povedomie verejnosti a podporu iniciatív v oblasti konkurencieschopnosti a zároveň posilniť legitímnosť a účinnosť súvisiacich politík. EHSV tiež uznáva doplňujúce poznatky v správe Maria Draghiho o konkurencieschopnosti EÚ, v ktorej sa ďalej zdôrazňuje potreba transparentného a účinného prideľovania zdrojov na posilnenie hospodárskej odolnosti a inovačnej kapacity EÚ.

4.10. Pri realizácii participatívneho rozpočtovania je nevyhnutné využívať spoločné vedomosti organizácií občianskej spoločnosti. Tieto skupiny, ktoré dobre poznajú spoločenské potreby, môžu prispieť k vyváženiu krátkodobých požiadaviek s dlhodobými investíciami. EHSV môže uľahčiť dialóg medzi rôznymi zainteresovanými stranami a zabezpečiť, aby participatívne postupy využívali širokú škálu perspektív a odborných znalostí. Pravidelné hodnotenie týchto postupov vrátane príspevkov zúčastnených organizácií bude mať zásadný význam pre ich neustále zlepšovanie a zachovanie účinnosti.

V Bruseli 23. októbra 2024

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Oliver RÖPKE